

JULIO LLAMAZARES
Distintas formas de mirar el agua

La novel·la reflecteix la història de la família de **Julio Llamazares**. Ell va nèixer a Vegamián, un poble que va ser inundat per la construcció de la presa del Porma el 1968.

Catalina Luque

Catedràtica de Llengua i Literatura
IES Lluís Vives · València

Malauradament hem hagut d'aprendre que hi ha una manera de mirar l'aigua que té a veure amb la por, la destrucció, la mort i l'abandonament. En realitat, ho sabíem de sempre, era un coneixement que teníem gravat de sempre al nostre ADN per riudes, pantanades i d'altres catàstrofes hidrogràfiques. Semblava que ens havíem oblidat, però ens hem topat una altra vegada amb la més crua realitat. I en aquesta ocasió alguns s'han cobert més de fang que altres...

Hi ha, però, una altra manera de mirar l'aigua, sincera, elegant, sentimental; una manera de mirar que té a veure amb la nostàlgia del paradís perdut, amb l'expulsió de la pròpia terra, no per catàstrofes naturals, sinó per confluència de diverses circumstàncies econòmiques i polítiques. És el cas de la novel·la que us presentem a continuació. Potser no tindrà molt a veure amb la ciència (alguna coseta n'hi ha, no patiu), però sí amb l'empatia, l'amor pel paisatge i el compromís amb la terra i amb les arrels pròpies. I això és una cosa que tots i totes podem entendre.

Distintas formas de mirar el agua és la història d'un retorn. **Domingo** ha mort. Era molt vell i patia demència. Al llit de mort ha demanat a la seua dona que el porten al seu poble natal, desaparegut per la construcció d'un pantà durant la dictadura. Totes les famílies que hi habitaven foren expulsades de les seues cases i reubicades molt lluny, a les planures de Zamora, on hagueren de construir cases, treballar les terres i criar els fills. Lluny dels paisatges de la infantesa i la joventut; lluny del cementeri on reposaven els ossos dels avantpassats. Domingo no va voler tornar mai a visitar el pantà que havia sepultat el seu poble natal; no va parlar mai del poble, ni de la gent, ni dels records. Però la visió propera de la mort va despertar en ell un vell desig: reposar al lloc on hi estaven els seus.

La seua família, encapçalada per la vídua, es va traslladar a la vora del pantà més propera al lloc que ocupava el poble. Un a un, des de la vídua fins el net més jove, evoquen la figura de Domini-

go: la seua honradesa, el seu tarannà seriós, la capacitat de treball i de sacrifici, la seua obstinació de castellà vell per mantenir els records en un racó del cor on no va deixar entrar ningú perquè mostrar-los podia ser interpretat com a un signe de feblesa. Un home fet a mida de les muntanyes on va nèixer, on va conèixer la dona que va amar tota la vida, on va soterrar els pares i aquell fill que va morir amb dos anys i que mai no va poder oblidar encara que tampoc no en parlava.

Gràcies als records podem assabentar-nos del trauma que va suposar per a tots, però especialment per a Domingo, haver d'abandonar l'aldea al cor de les muntanyes i traslladar-se a la planícia castellana. Les vides de tots van canviar de manera radical i malgrat que els fills van abandonar el camp, van migrar cap a zones urbanes durant els anys 70 i van construir un futur lluny de la serra i lluny de la terra, els seus cors no van oblidar mai l'aldea perduda, submergida dins l'aigua. Si hi ha una paraula que defineix esta família (i especialment Domingo) és *desarrelament*, perquè no es pot ser completament feliç quan et falta una part de tu mateix que t'han arrancat i que ningú no et pot tornar.

Ironies de la sort, un dels nets és enginyer, com aquells que van destruir la vida del seu avi. El jove recorda que el vell no va dir res quan li va explicar què volia estudiar, quina seria la seua professió. Però les preses són necessàries per a l'agricultura, per a la indústria, perquè ens agrada obrir l'aixeta i poder beure. El que no ens plantejem molt sovint és el preu que paguem. El jove enginyer comprén la tristesa de l'avi, però la seua escala de valors està molt clara: el benefici de molts justifica els sacrifici d'uns pocs. Cal, això sí, minimitzar els danys ecològics i personals.

La novel·la reflecteix la història de la família de **Julio Llamazares**. Ell va nèixer a Vegamián, un poble de la província de León que va ser inundat per la construcció de la presa del Porma el 1968. La presa va ser dissenyada curiosament per **Juan Benet**, un dels escriptors més interessants del tardofranquisme. Els dos escriptors, Llamazares i Benet, es van arribar a conèixer i, llevat d'un primer encontre una mica tens, van tenir una bona relació. El cercle es va tancar quan destructor i expulsat van poder seure a la mateixa taula. El cercle de Domingo també es va tancar quan la seua dona va lliurar les cendres a l'aigua. Per fi el vell llaurador tornava al lloc on pertanyia.